

SPOR, ESTETİK VE ESTETİK EĞİTİM

A. Adnan Orhun*

ÖZET

Çağımızın rasyonel ve teknolojik düşünceleri paralelinde, sporun giderek biçimsel ve mekanik bir yapı göstermesi, sporun öz değerlerinin kaybolmasına ve spor yapan insanın kendini ifade edememesine yol açmaktadır. Bu olgu, beden eğitimi ve sporun yeniden değerlendirilmesini ve anlamlandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Çalışmamızda, spor eğitimi ve öğretiminde tartışılmaya yeni başlanan sporda estetik kavramı, sporun estetik boyutları ve sanatla ilişkisi üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Estetik, Estetik Eğitim, Sanat.

SPORT, AESTHETIC AND AESTHETIC EDUCATION

ABSTRACT

In the parallel of rational and technological ideas of our age, due to sport has been indicating as a formative and mechanic structure, sport loses self-values and athletes are not able to self-actualization. This fact shows that physical education and sport has to re-evaluated and have new meaning. In this study, in sport which has new discussion on sport education and teaching, the concept of aesthetic, aesthetic dimension of sport and relation with art were discussed.

Key Words: Sport, Aesthetic, Aesthetic Education, Art.

GİRİŞ

"Spor, Estetik ve Estetik Eğitim" başlığı ile sunduğum bu bildirinin amacı, tarihsel ve toplumsal bir olgu olan sporun felsefe ve onun klasik alt alanı estetikle bağlantısı üzerinde bazı açıklamalarda bulunmak ve bu bağlamda ortaya çıkan bir kaç kavram ve ifadeye açıklık getirmektir. Böylece, günümüz spor eğitim ve öğretiminde yeni yeni tartışılmaya başlanan spor ve estetik eğitim üzerinde ülkemizde ilk kez karşılıklı bir görüş alışverişinde bulunmayı ümit etmekteyim.

Böyle bir konuşma konusu seçmenin kendine göre bir kaç önemli nedeni var. Bu nedenlerden birincisi, günümüz spor eylemlerinin çağımızın rasyonel ve teknolojik düşüncelerine ayak uydurarak giderek biçimselleşmesi ve mekanikleşmesidir. Böyle bir süreçte sporun özünü oluşturan doğallık, bütünsellik, üslup ve yaratıcılık gibi bireysel ve öznel değerler kaybolmaktadır. Bir başka deyişle spor eylemi içerisinde bulunan insanın parçalanarak kendini özgürce ifade etmekten uzaklaşması günümüzde çok ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

İkinci neden, bir eğitim, öğretim ve yöntem sorunu olarak sportif hareket ve eylemler bağlamında estetiğin bütünsellik (çokta birlik), doğallık, ifade, anlatım ve ritim

* Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Emekli Öğretim Üyesi.

100/1. Sok. No: 38/3, Göztepe/İzmir

gibi bazı temel kavramlarına açıklık getirmektir. Üçüncü neden, bu açıklamalar ve çözümler doğrultusunda bugünkü beden eğitimi ve spor öğretiminde çok güncel bir konu olan hareket eğitimi ile spor realitesi arasında bir köprü kurmaktır. Özetle söylemek gerekirse güzeli oynamak ve güzeli yaratmak spor öğretiminin, hareket eğitiminin amacı ve gereği değil midir?

Böyle bir konu üzerinde konuşmanın ne denli güç olduğunu biliyorum. Çünkü bugünkü bilgi birikimimizle, özellikle spor bilimlerinde tıp ve doğa bilimlerinin egemen olduğu bir ortamda spora felsefe ile bakmak oldukça zordur. Hele konu estetik olunca sorunlar daha da karmaşıklaşıyor. Çünkü estetik, felsefenin öteki klasik alanları metafizik, antropoloji, bilgi kuramı, etik ve mantık arasında konuları ve kavramlarıyla çok heterojen olan bir alandır (Haag, 1995,112-127). Bir bilim ve düşün alanının gerçek bir olguyla ilişkilendirilmesi için o kültürde bir birikimin olması ve kavramların oturmuş olması gerekir (Turgut, 1990, 11-15).

İzleyebildiğim kadarıyla spor ve estetik konusu üzerindeki düşünceler Batı'da bile çok gerilere gitmiyor. Hatta felsefenin klasik bir alt alanı olan estetiğin spor olgusuyla ilk bakışta öyle yakın bir ilişkisi olduğu da görülmeyebilir. Çünkü bugün spor, en azından kitle iletişim araçlarının bizlere sunduğu kadarıyla şiddet, saldırganlık, vurup kırma, itiş kakış, hile ve doping gibi hiç insani olmayan tutum ve davranışlarla içiçedir. Kuşkusuz bu durum her zaman ve her spor türüne de özgü bir şey değildir. Ancak sporun doğasını oluşturan hareket ve oyun olgusundan yola çıkıldığında spor ve estetik arasında birçok ortak yan ve ilişkiler bulunabilir. Çünkü hareket bir canlılık ve yaşam belirtisi olarak oyun ve spordan daha fazla bir şeydir (Grupe; 1982, 16-18). İnsanın hareketi dil, düşünce ve duygu gibi insan olmasının temel bir boyutu ve niteliğidir (Röthig, 1983,59).

"İnsan doğal ve toplumsal çevresiyle hareketle iletişim kurar. Kendini ve bedenini hareketle güncelleştirir. İnsanın hareket içtepisi çevresel koşullar ve eğitimle geliştirilebilir ya da engellenebilir. Hareketin geliştirilip yetkinleştirilmesi insan olmasının yetkinleştirilmesidir. Spor, oyunsal ve agonal (yarışmasal) hareket eylemlerinin sembolik bir görüntüsü ve kültürel performansın bir dışı vurumudur. Hareket, oyun ve sporda somutlaşır ve yapılaşır. İnsanın doğal hareket içtepisi oyun ve sporda teknikleşir ve sanata dönüşür (Lenk, 1985, 36-43). Oyun ve sportif eylemlerde sanatlaşan hareket olgusu güzel, hoş, ritmik, akıcı, zarif ve yumuşak gibi nitel sıfatlar ve hükümlerle değer kazanır.

Sporda duyum, algılama ve eylem birlikteliğine dönüşen hareket, doğa güzelliği ve sanat güzelliği olarak estetiğin konusudur. Spordaki estetik değer hükümleri, özellikle dansda, sanat spor dalları olarak nitelenen artistik ve ritmik cimnastikte, senkronize yüzmede, buz pateni dansında, kayak balesinde daha da ağırlıklı olarak ortaya çıkar. Bu tür spor dalları çoğu kez müzik eşliğinde yapıldığından, insanın duyum ve algısal dünyasında yarattığı etkiler nedeniyle bir anlamda güzel üzerine düşünme sanatı, ya da duyulur bilginin mantığı olarak estetiğin konusu ve araştırma alanlarıdır.

Çağımızda huzur ve dinginliğini kaybeden günümüz insanı, insani eylemlerde bugün üretimin sonuçlarından çok, eylemlerdeki süreçsel kategorilere yönelmiştir. Sportif eylemlerin değerlendirilmesinde de estetik kategoriler doğrultusunda açıkça bir eğilim gözlenmektedir. Sportif eylemlerde bütünsellik, yaratıcılık, ifade, anlatım, bedeni algılama, ritm ve armoni gibi estetik öğeler giderek önem kazanmaktadır. Özellikle günümüzde yeni bir kavram olan hareket eğitiminde öznel değerler, nesnel ve ölçülebilir değerlere yeğ tutulmaktadır. Öyle sanıyorum ki, gelecekte müzik eşliğinde yapılan cimnastik ve danssal hareket formları daha da önem kazanacaktır. Bu açıdan estetik, kuramsal yaklaşımıyla hareket, oyun ve sportif eylemlere yol gösterici olabilir. Aşağıdaki şema sporun estetikle olan bağlılığı konusunda bizlere genel bir bilgi verebilir (Şema 1). Şimdi bu öndeyiden sonra, geniş anlamda doğada ve sanatta yansıyan güzelliğin, dar anlamda sanatın kuramı olarak estetiğin tanımı ve kapladığı bilgi alanına özetle değinmek istiyorum.

I. Estetik Sözcüğünün Kaynağı, Kullanımı ve Kapsamı

"Estetik" sözcüğü Grekçe "Aisthanesthai" (duymak, algılamak) ya da "aisthesis" (duyum, duygu) sözcüklerinden gelmektedir. Bu anlamda estetik duyulur algının, duysallığın sağladığı bilgi ile ilgili bilim olarak düşünülmektedir (Tunalı, 1979,13-21). Estetikle ilgili sorunlarla uğraşma ilkçağ filozoflarına kadar gitse bile, bu bilime bu adın verilmesi oldukça yenidir. Estetik denilen bu bilimi kuran ve ona bu adı veren 18. yy'da yaşayan Alman filozofu Alexander Gottlieb Baumgarten'dir (1714-1762). A.G. Baumgarten yazdığı "Aesthetica" adlı yapıtıyla ilk kez böyle bir bilimi temellendirmiş, konusunu belirlemiş ve sınırlarını çizmiştir. Bu kavram, Baumgarten'den sonra birçok anlam değişikliğine uğrayarak, alanı genişletilip daraltılarak kimi zaman felsefenin bir dalı, kimi zaman felsefeden ayrı bir bilim alanı olarak bugüne kadar gelmiştir (Doğan, 1975, 7-80). Estetiğin kesin, kısa, bütün alanlarını kapsayan bir tanımını yapmak olanaksızdır. Bu nedenle her zaman ve her yerde geçerli bir estetik kavramından söz edilmez (Röthig, 1996, 210-226).

Ivo Franzel'in ifadesiyle (Çev. Özlem, 1990,301-370) "Estetik bir rüzgâr gülü gibidir. Her felsefi, kültürel, bilim kuramsal rüzgârın çarpmasıyla yön değiştirir; bir anda metafiziksel, bir anda empirik, bir anda normatif, bir anda betimleyici olur. Bir yandan estetik haz duyandan (subjeden), bir yandan da estetik haz duyulandan (objeden) hareket eder". Bugünkü genel görüşlere göre estetik geniş anlamda doğada ve sanatta yansıyan güzelliğin bilimi, dar anlamda sanatın kuramı ve felsefesidir.

Estetiği nasıl tanımlarsak tanımlayalım, doğal bir varlık alanı olarak insanın hareketi, kültürel bir varlık olarak oyun ve spor eylemi ve performansı sanat ustalığına dönüştüğünde estetiğin konusudur, estetik değer, yargı ve hükümlerle ilişkilidir.

Spor, estetik ve estetik eğitim ilişkisini inceleyebilmek için estetiği meydana getiren yapı elemanları üzerinde de kısaca durmak gerekiyor. Felsefede bilgi olayında ol-

duğu gibi her estetik olgu zorunlu olarak bir subje (özne) ile ilgilidir. Bu subje, bir estetik tavır alma, bir estetik algılama varlığı olarak estetik olgunun bütünlüğüne, estetik varlığa katılır. Estetik subje doğa ya da sanat eseri dediğimiz objeyi (nesneyi) estetik olarak kavrayan, yani hiç çıkar gözetmeden, sırf bu objeden haz duymak için ona yönelen ve ondan haz duyan varlıktır. Buna göre estetik subje, bir estetik objeyi algılayan, onu kavrayan ve ondan estetik olarak hoşlanan, ondan estetik haz duyan bilinç varlığı "ben" anlamına gelir. Bazı estetikçiler estetik olayın, her şeyden önce subjede, subjenin ruhunda meydana gelen özel çeşitten duygular ve heyecanlarda temellendirildiğini ileri sürerler. Bu anlamda estetik subjeyi araştırdığı için "subjektivist estetik" adını alır. Subjektivist estetik özetle değer yargılarının oluşum ve geçerlik olanaklarını, güzelin onu seyreden üzerindeki etkisini, sanatsal yaratma süreçlerini, sanatın algılama biçim ve koşullarını araştırır (Haag, 1995, 112-125).

Estetik varlık, kuşkusuz yalnız subjenin varlığına dayanmakla kalmaz. Estetik olguda, bu olguya katılan subje varlığının karşısında subjenin kendisine yöneldiği, onunla ilgi kurduğu bir varlık alanı daha vardır. Bu varlık estetik objedir. Estetik bir olgu için subje nasıl zorunlu bir varlık alanı ise, estetik obje de estetik olgu için aynı şekilde zorunludur. Bu estetik obje geniş anlamda bir doğa varlığı olabildiği gibi, dar anlamda bir sanat yapıtıdır. Bu yaklaşım bağlamında biraz önce değindiğim gibi insanın hareket içtepsi, oyun ve spor eylemleri bir bakıma doğa olayı, bir bakıma da bir kültür performansı olarak bir sanat yapıtıdır.

Objektivist estetik, güzelin özellikleri ve işlevleri, doğa ve sanat güzelliğinin ilişkisi, sanat eserinin yapısal analizi gibi konularla uğraşır. Objenin nitelikleri, varlık tarzları, varlık kategorileri, doğal obje ile sanat yapıtı arasındaki bağlar objektivist estetiğin araştırma alanlarıdır (Tunalı, 1979, 13-15). Estetik dediğimiz obje sıradan bir obje olmayıp "güzel" dediğimiz nitelikleri içerisinde barındırmasıdır. Şu halde estetiğin temel kavramı bir değerle ifade edilen güzellik olgusudur. Güzellik kavramı ise, eski çağ filozoflarından bugüne değin birçok filozofun düşün konusu olmuştur. "Güzel nedir?" sorusunu felsefi olarak soran ve bu soruya karşılık arayan ilk düşünür Platon (M.Ö. 427-348) olmuştur. Platon'a göre güzellik bir "idea"dır. O bir idea olduğuna göre mutlak, değişmezdir.

İçinde yaşadığımız doğada gördüğümüz ve güzel dediğimiz şeyler ise, güzel ideasından pay aldıkları ölçüde bize güzel görünürler. Onlar asıl güzelliğin kopyalarıdır.

Aristoteles (M.Ö. 384-322) güzelliği matematiksel olarak belirlemek ister. Ona göre güzellik, orantı ve belli bir büyüklüğü gösteren düzendir. Plotinos'a (M.Ö. 205-270) göre güzellik tanrısal aklın evrende ışmasıdır.

Eski Grek düşüncesinde güzel, iyi ve hakikat yani doğruluk aynıdır, içiçedir. Bu eski Grek eğitimi "Paideia" da ulaşılmak istenilen insan idealidir. Güzel ve iyi yani "Kalokagathia" kavramı yüzyıllar boyunca Batı eğitim düşüncesinde egemen olmuş bir düşüncedir. Bilindiği gibi eski Greklerde "cimnastik" etkinlikleri güzel ve iyi insan eğitimini amaçlıyordu.

Antik ve Ortaçağ boyunca metafiziksel bir tasarım olan iyi, güzel ve hakikat (doğruluk) bütünlüğü ve ayrılmazlığı 18. yy. Aydınlanma çağının akılcı ve deneyci düşünce ve felsefesinde kesin bir ayırımı uğramıştır.

Aydınlanma çağı filozoflarından I. Kant (M.S. 1720-1804) "Yargı Gücünün Eleştirisi" adlı yapıtında Antik çağın "estetik bakımdan güzel olan şey, ahlâk bakımından da güzeldir" inancını bu üçlü kavramı şöyle ayırtetmişti: Hakikat yani doğruluk, konusuna uygunluk demektir, bilgiyle ilgilidir. Teorik usla kavranır. İyi ise ahlâk değeridir, insanın eylem ve davranışlarıyla ilgilidir. Pratik usla kavranır. Güzel ise bir estetik değerdir, hazlık uyandıran şeydir, yargı gücüyle kavranır. Bu görüşten hareket eden I. Kant, güzelliği şu özellikleriyle tanımlamıştı:

"- Güzel olan bize yarar gözetmeyen, çıkarısız bir haz verir. Bir şeye güzel dediğimiz zaman bu yargımıza ahlâk yasası karışmaz.

- Güzelliğin verdiği hazın bir özelliği, hiçbir kavrama bağlanmadan evrensel oluşudur. Güzellik bir bilgi yargısına bağımlı değildir.

- Güzelliğin I. Kant'a göre, üçüncü özelliği onun ereksiz bir uyum ya da amaçsız bir amaçlılık oluşudur" (Tunalı, 1975; Yetkin, 1972, Arat, 1987).

Yine Aydınlanma çağı düşünürlerinden F. Schiller (1759-1805), güzel, hoş ve iyi kavramlarını birbirinden ayırarak şöyle demektedir. "İyi düşünülür, güzel seyredilir, hoş ise duyularla duyulur". Schiller'e göre güzelin, insanın gelişmesi, insanın kültürce biçim kazanması ve insanın insanlaşması için çok önemli bir eğitimsel görevi vardır. Ona göre özgürlük, ahlakın dünyasında değil, oyun içtepesinin objesi olan güzellikte bulunur. Bu bakımdan oyun içtepesi ile sanat arasında bir benzerlik vardır. Her ikisi de çıkar ve fayda ereği gütmmez. Her ikisi de insanı gündelik korku ve kuşkulardan, sıkıntılardan kurtarır ve bir özgürlük dünyasına götürür. Bu benzerliği düşüncelerine temel alan Schiller'in şu ünlü sözü, "İnsan oynadığı yerde tam insan; tam insan olduğu yerde oynuyor" bugün bile spor bilimcileri, hareket eğitimcileri için evrensel değerinde bir önermedir.

Schiller'e göre güzellik ne salt duyuusal, ne salt ussaldır, tersine güzellik duyu ve usun bir uyumu ve armonisidir. Bu bağlamda estetik insan oynayan insandır ve biricik oynayan varlıktır. Schiller'in oyun hakkındaki bu yaklaşımı kuşkusuz K. Groos ve H. Spencer'in oyun hakkındaki biyolojik ve Darwinist yaklaşımlarından özde çok farklı anlamdadır. Bugünkü estetik kuramlar ve güzelliğe ilişkin görüşler farklı felsefi anlayışlara göre değişmektedir. Bu yaklaşım ve görüşler belli bir ölçüde spor estetiği anlayışına yansımaktadır. Bu görüşlerde ortak yanlar bulmak çoğu kez zordur.

II. Sporun Sanatla İlişkisi ve Sporun Estetik Boyutları

Sporun estetikle olan ilişkisi üzerinde bir çözümleme yapılırken kuşkusuz ilk akla gelen soru sporun bir sanat olup olmadığı ve sanatla olan ilişkisidir. Böyle bir soru bizleri hemen "Sanat nedir?" sorusuna geri götürür. Ne var ki, sanat ve estetik tarihinde sanat olgusunu bütün yüzüyle kapsayan tam bir tanımını bulmak olanaksızdır.

Sanatın "Sanat doğaya eklenmiş insandır" ya da "Sanat, dinleyen ve seyredende estetik bir haz ve coşku yaratan, gerçekliği sembolik, uylaşımli ve karşılıksız bir şekilde taklit ve ifade edilen eser ve hareketlerdir" gibi yüzlerce tanımını vardır.

Spor ve sanat öteden beri içice olmuştur. Bunun en tipik ve çarpıcı örneklerini eski Grek, İran ve Türk-Osmanlı sanat eserleri ve minyatürlerinde görebiliriz. Bilindiği gibi eski Grekler'de atlet ve sanatçının her ikisinin de esinlerinin Tanrılar tarafından verildiğine inanılıyor, atletin başarısıyla sanatçının ortaya koyduğu başarı aynı sembol ve törenlerle kutsanıyordu. Kuşkusuz eski Grekler'de dinsel-sanatsal sembol ve anlamlar taşıyan atletik etkinlikleri bugünün kesin sonuçlara yönelik, üstünlük kurmayı amaçlayan modern sporların sembolleriyle özdeşleştirmek ve kıyaslamak olanağı yoktur. Ama yine de bugünkü spor eylemleri, bir yandan amacına uygunluktaki yetkinlik ereği, bir başka deyişle ölçü ve uyuşum, zihinsel ve mantıksal amaçlılığı ile, bir yandan da ereği kendisinde bulunma duyumu algısal özelliği ile estetik kategoriler ve kalitelerin bir bileşkesidir. Bu ussal ve duysal bileşke öznel bir estetik deneyim, estetik yaşantıdır. Bu deneyim ve yaşantı sportif hareketlerin bütünlüğünde ve kalitesinde kendini yansıtır. Hareketin kalitesi genel estetik terminolojisinde bütünsellik, ritim, doğallık, ifade, biçim, imgelem gücü, üslup ve yaratıcılık gibi terim ve kavramlarla ifade edilmektedir. Bu kavram ve estetik kategorileri, spor ve estetik bağlamında şu şemada daha ayrıntılı olarak görebiliriz (Şema: 2) (P. Röthig-S. Gröbning, 1995, 149).

Şimdi ben burada zaman darlığı nedeniyle ancak bütünsellik (çokta birlik), doğallık ve ritim kavramları üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Estetik olguda bütünsellik ya da çokta birlik ögesi, sanat eserlerinde organik bütünlük ve biçimle ilgili bir ögedir. Bu müzikte çok seslilik demektir (Turgut, 1990). Bir sanat eserinde ya da insan hareketlerinde bütünsellik, bu olgudaki bütünlüğün, bu bütünlüğü meydana getiren parçaların yanyana gelmesinden daha fazla birşey oluşu anlamındadır. Bir bütünü oluşturan tüm parçaların bütüne yönelikliği estetik bir hazzın kaynağı ve ilkesidir. Beden eğitimi kuramında insan hareketlerinin bütünselliği düşüncesi oldukça gerilere gider. H. Pestalozzi'nin çocuğun tüm yeti ve yeteneklerinin bir düzen, bir armoni içerisinde geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi öğütlerini, bu bağlamda yorumlayabiliriz.

Bugünkü spor öğretimi ve hareket eğitiminde estetik kategori olarak bütünsellik ilkesi iki açıdan ele alınabilir. Bunlardan birincisi, antropolojik bir çıkış noktası olarak çocuk ve gencin hareket dünyasındaki bütünlüğün pedagojik bir ilke olarak yok edilmesi; ikincisi ise çocuk ve gence kazandırılacak bilgi ve becerilerde bütünsel ve açık öğretim yöntemlerinin uygulanması!..

Doğal güzelliğe ve doğallığa gelince, bu kavramın genel estetik kuramında çok boyutlu bir anlamı vardır. Ancak hareket olgusu ve sportif eylemlerdeki doğallık ve doğal güzellik söz konusu olunca özetle şunları söyleyebiliriz: Eğitimin odak noktasında eğitilmesi gereken çocuk ve genç bulunmaktadır. Her eğitimsel etkinlik çocuk ve gencin doğal gelişmesine, doğal dünyasına ve yaşamına uygun olmalıdır. Hareketlerin do-

ğallığı insanın anatomik, fizyolojik ve psikolojik gelişmesi ve yasalarına uygunluğu ile değer kazanır.

Beden eğitimi kuramında, bu yüzyılın ilk çeyreğinde Avusturyalı pedagoğlardan Dr. K. Gaulhofer ve Dr. M. Streicher tarafından geliştirilen "Natürliches Turnen" (Doğal Cimnastik) akımı ve günümüzdeki "Hareket Eğitimi" konseptleri ülkemiz program geliştiriciler tarafından zamanında yeterince izlenip anlaşılabilseydi, günümüz Türkiye okullarında uygulanan beden eğitimi dersleri, bir çocuk ve genç için hiçbir anlamı olmayan, içerik ve estetik değerlerden yoksun, eylemsel bir amacı olmayan hareketler ve düzen alıştırmaları şekilleriyle böyle sürüp gitmezdi!..

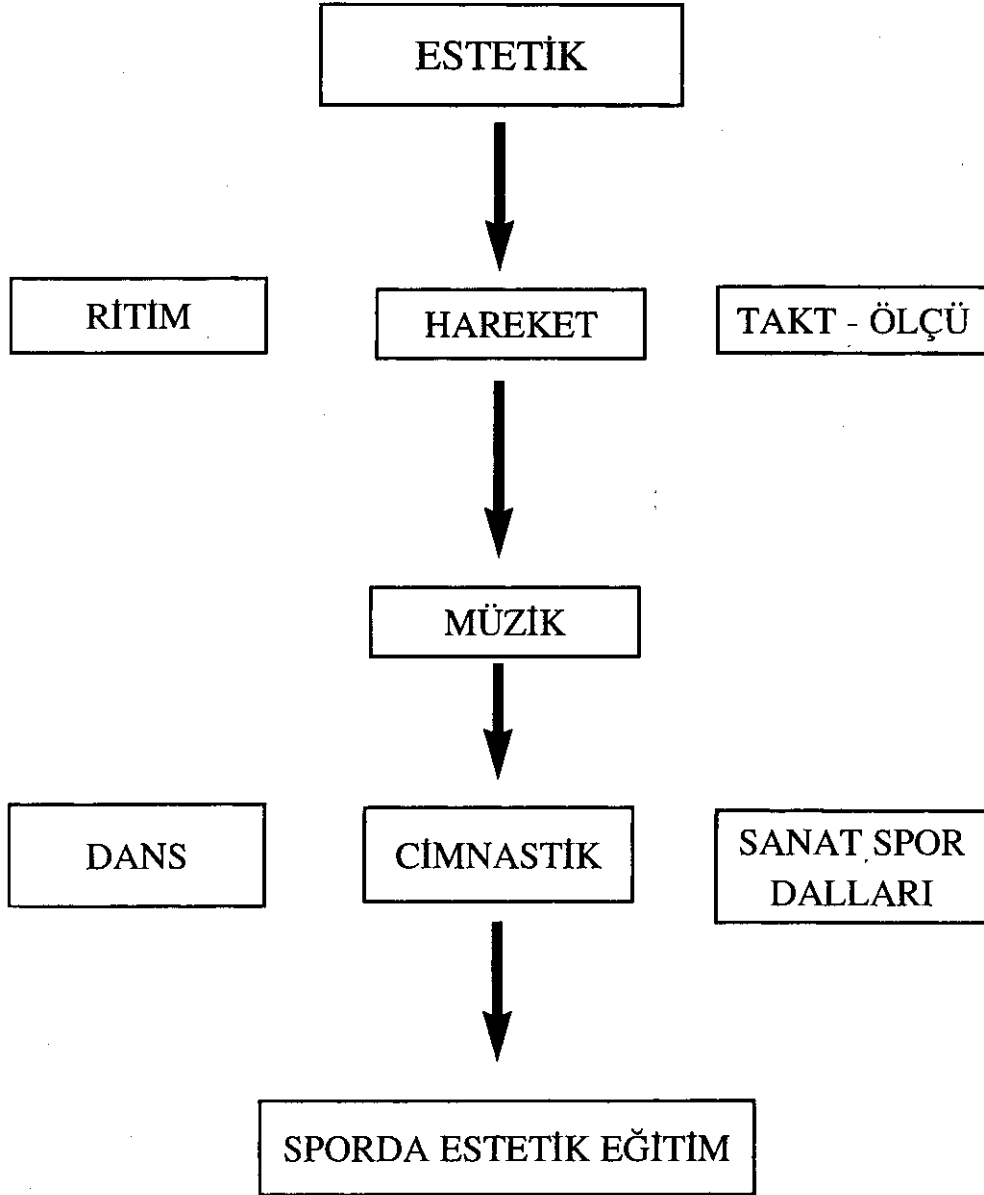
Spor öğretimi ve hareket eğitiminde estetik temel bir kategori olarak ritim olgusuna gelince, önce belirtmem gerekir ki, ritim olgusu öyle birkaç tümce ile geçirilecek bir olgu değildir. O başlı başına bir bildirinin konusudur. Çünkü ritim genel bir olgu olarak hem kozmik, hem insani, hem de insan dışı olaylarda vardır. Tüm varlık alanlarını kapsayan bu olayın açıklamaları, metafizik yorumlamalardan biomekaniksel açıklamalara kadar gitmektedir. Spor hareketlerinde ritim, insanın varlığını oluşturan bedensel, tinsel ve zihinsel süreç ve güçlerin motorik bir eşgüdümü ve işlevsel bir entegrasyonudur (Hanebut, 1975, 83; Meinel, 1976, 76). Ritimde insanın hareket performansının niteliği ve niceliği birlikte gözükür. İnsan hareketlerindeki ritim, bedenifadesi olarak "ben" in ifadesidir. Hareketin ritiminde, hareketin doğallığı, ekonomisi, organik bütünlüğü, yapısı, zaman ve mekân boyutu, vurgusu, dinamikliği ve akıcılığı gibi estetik değer ve öğeler kendini yansıtır. Tüm bu özellik ve nitelikler müzik eşliğinde yapıldığında daha anlamlaşır.

SONUÇ

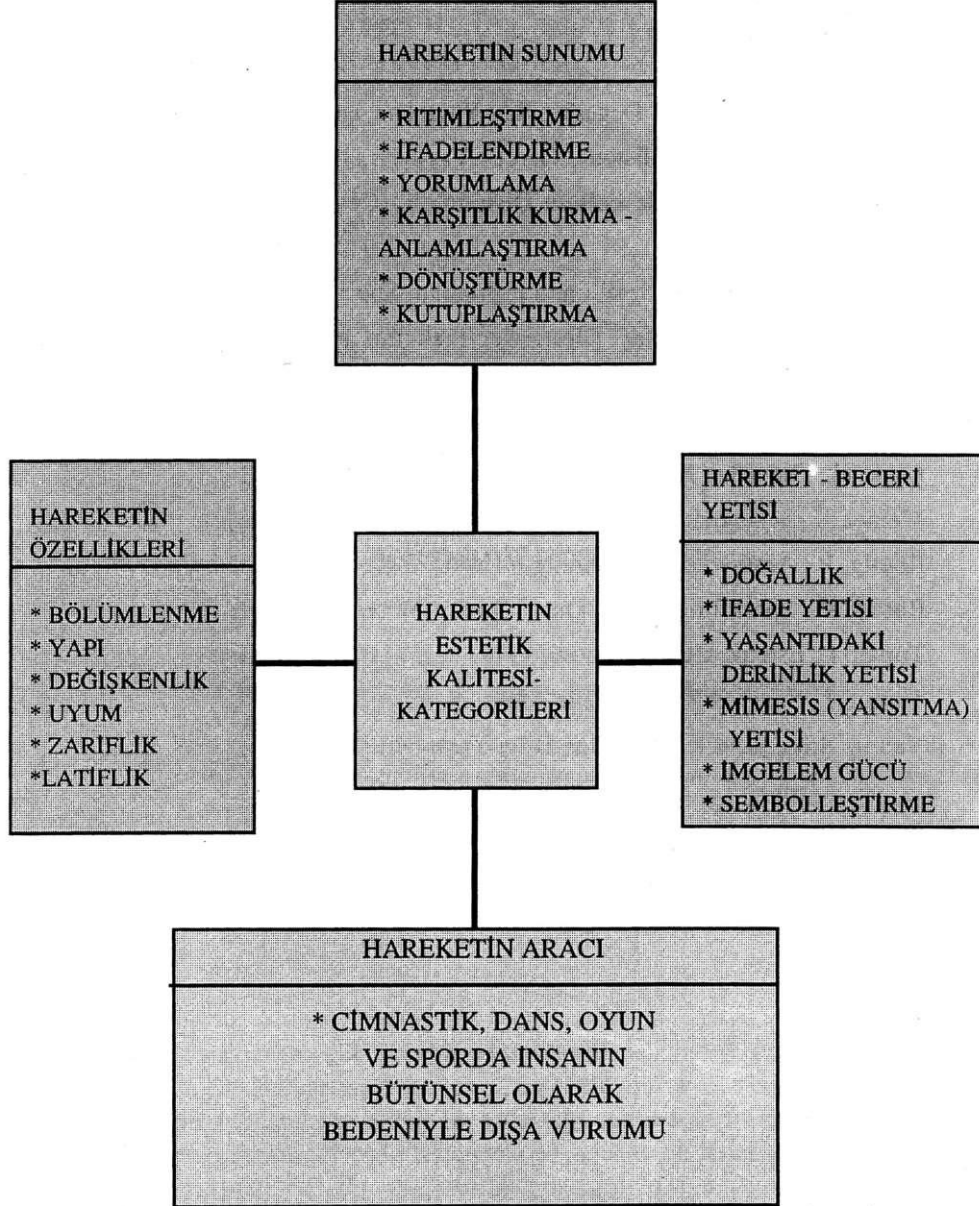
Şimdi bu soyut kavram ve ifadelerden sonra birkaç tümce ile sporda estetik eğitim ve çocuğun yaratıcılık yeteneklerinin geliştirilmesi için gerekli pedagojik önlemlere değinmek istiyorum.

Bugünkü spor öğretiminde genel eğilim maalesef nesnel sonuçlara ve ölçülebilen değerlendirilmelere yöneliktir. Çocuk ve gençlerin öznel bütünlüğü ve eğilimleri, bir başka deyişle hareket dünyaları gözardı edilmektedir. Bütünlüğün yitilmesiyle çocukta estetik algılama, deneyim ve duyum giderek yok olmaktadır. Spor öğretiminde beden araçsallaşmış durumdadır. P. Röthig'in haklı olarak belirttiği gibi, çocuk ve gençler bugün sportif beceri ve tekniklerden kurulu bir mahkeme önünde sorgulanır olmuşlardır. Çocuk ve gençlerin yaratıcı güç ve yeteneklerinin geliştirilmesi, yetkinleştirilmesi pedagojik bir sorun olmuştur. Bu nedendir ki, yeni hareket eğitimi kopseptini bir çıkış yolu olarak görüyorum. Bu konuyu aramızda tartışmalıyız.

Hareket eğitiminin pedagojik ilkeleri ve felsefi dayanakları ve uygulama yöntemleri ise ayrı bir sempozyumun konusudur.

Şema 1: Estetik ve Spor ilişkisi (Herbert Haag'dan)

Şema 2: Hareketin Estetik Kategorileri (P. Röthing- S.Grössing'den)

KAYNAKLAR

- Arat, N.; Etik ve Estetik Değerler. Say Yayınları, İstanbul, 1987.
- Doğan, M.; 100 Soruda Estetik. Gerçek Yayınevi, 1975.
- Frenzel, J.; Günümüzde Felsefe Disiplinleri. (Çev. Özlem, D.) Ara Yayın; 1990.
- Grupe, O.; Bewegung , Spiel und Leistung im Sport. Schorndorf, 1982.
- Haag, H.; Sportphilosophie. Diesterweg/Frankfurt am Main, 1995.
- Haag, H.; Sportphilosophie. Verlag Hofmann Schorndorf, 1996.
- Hanetbuth, O.; Der Rhythmus in den Leibesübungen. Frankfurt, 1961.
- Lenk, H.; Die achte Kunst. Zürich/Osnabruch, 1985.
- Meinel, K./Schnabel, G.; Bewegungslehre/Sport motorik. Berlin, 1987.
- Röthig, P.; Aesthetische Erfahrung im Sport. Zeitschrift L. Salzburg, 1996/6.
- Röthig, P.; Sport für Morgen. Oster, Bundy, Wien 1987
- Tunah, İ.; Estetik. Cem Yayınevi, 1979.
- Turgut, İ.; Sanat Felsefesi. İzmir, 1990.
- Yetkin, S.K.; Estetik Doktrinler. Bilgi Yayınevi, 1972.